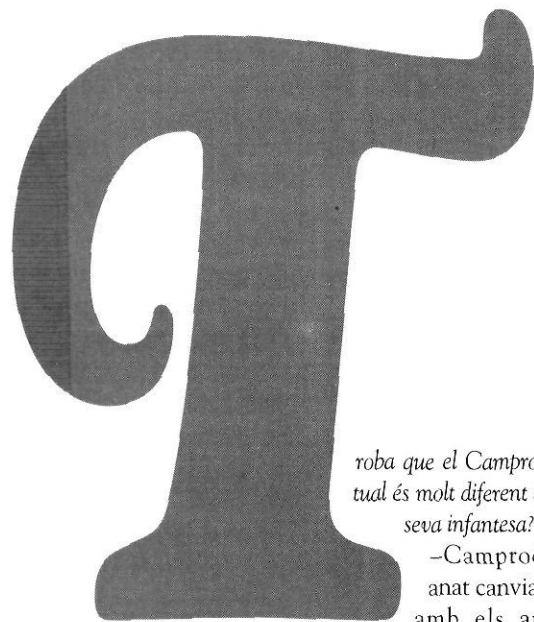

Llorenç Birba, el divulgador de Camprodon

Text: **Xevi Planas**

Continuador del negoci familiar, Llorenç Birba ha regentat durant molts anys la fàbrica de galetes Birba amb el seu germà Daniel. Ha sabut trobar temps també per conèixer a fons el país, la seva autèntica passió, i per escriure llibres i articles sobre la Vall de Camprodon, de la qual ha estat un dels principals divulgadors.

Fotos: **Josep Maria Oliveras**

roba que el Camprodon actual és molt diferent del de la seva infantesa?

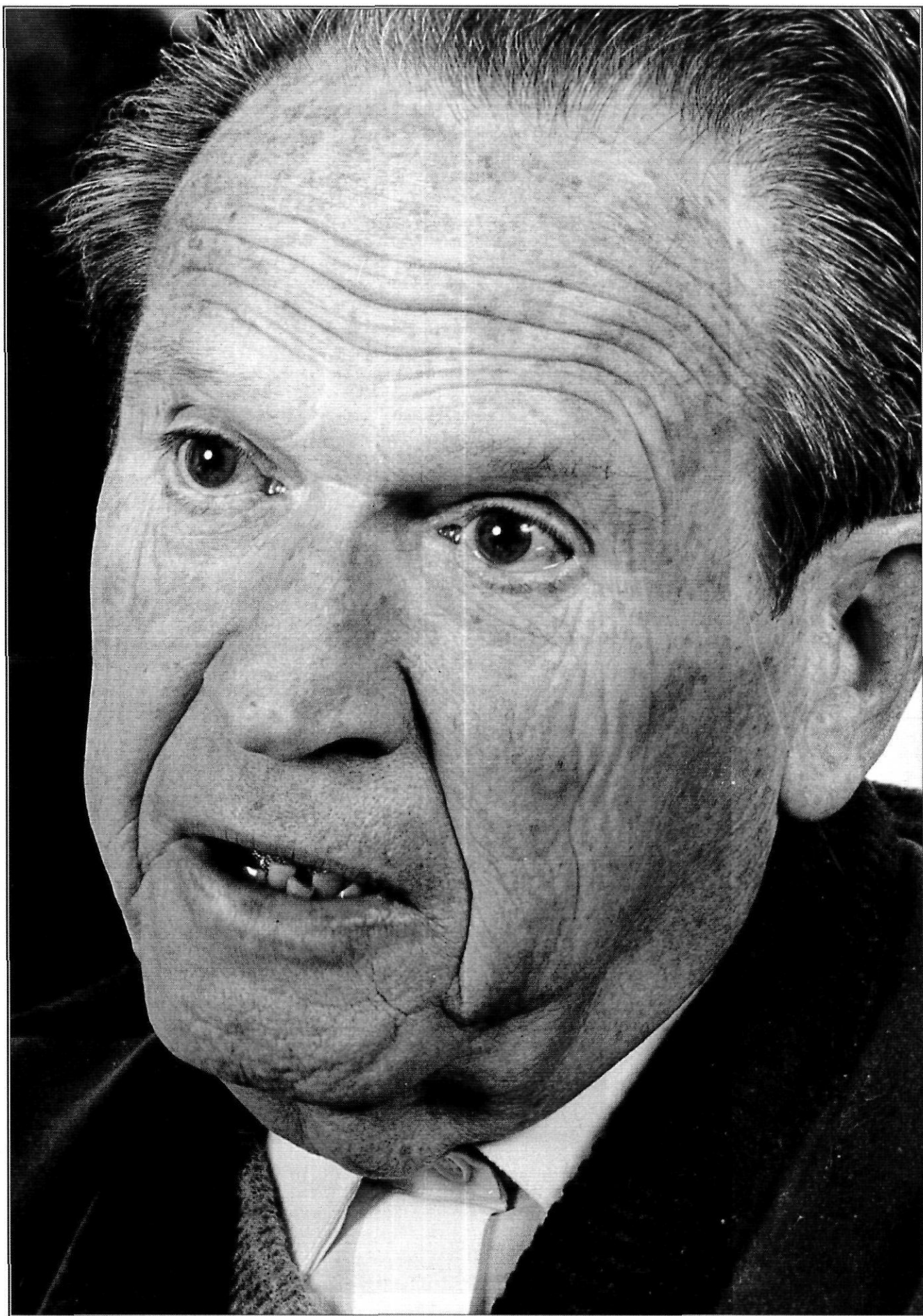
—Camprodon ha anat canviant molt amb els anys. A

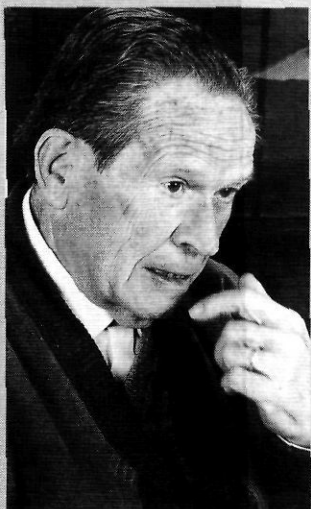
Camprodon, hi havia una tradició industrial arrelada des de molt antic, especialment pel que fa al ram del tèxtil. Hi havia moltes famílies que tenien un o dos telers a casa. Aquest tipus d'indústria va subsistir fins al final del segle passat. Fins i tot quan va arribar la mecanització, a través de l'adaptació de salts hidràulics per poder fer moure telers, encara hi havia algú que tenia te-

lers manuals a casa. Aquesta explotació mecanitzada la va iniciar un olotí, Ignasi Casabò, cap a la dècada dels anys setanta del segle passat, aprofitant un salt que corresponia a un molí del monestir. Era una cosa molt petita, d'uns quinze cavalls. En aquella època els salts eren de quatre metres, amb un cabal de quatre-cents litres, aproximadament...

—Va ser a Camprodon on es va produir un dels primers actes d'oposició a la mecanització en la història de la industrialització a Catalunya...

—Hi va haver el cas d'una màquina de filatura que no va arribar a funcionar mai perquè els treballadors de l'empresa on l'havien instal·lada la van destrossar, per por que tragués feina a la gent. Va ser el primer cas d'aquest tipus que es va produir a Catalunya. Tres anys abans, el 1821, s'havia produït un cas semblant en una empresa tèxtil a Alcoi, al País Valencià... Per ser més precisos, hauríem de dir que la fàbrica on va passar el cas de la màquina de filatura estava situada, de fet, al que llavors era el terme municipal de Llanars. Fins fa uns trenta-cinc anys, el terme municipal de Camprodon no arribava a tenir un quilòmetre quadrat i era potser el més petit de

Llorenç Birba i Perramon va néixer el 26 de juliol del 1921 a Camprodon. Aficionat a la història, el 1961 va quedar finalista del premi Maspons i Camarasa de monografies locals amb *La Vall de Camprodon*, estudi que va publicar l'any següent l'editorial Selecta amb un pròleg de Josep Iglesias. També és autor de diversos articles dedicats a aspectes diferents de la seva comarca i ha col·laborat amb l'editorial Alpina en la revisió de topònims de mapes de la Vall de Camprodon. Pràcticament fins a l'edat de la jubilació va combinar la seva vocació d'historiador amb la seva dedicació professional al negoci familiar de la fàbrica de galetes Birba, una de les marques del sector amb més prestigi a Catalunya. Membre històric del Centre Excursionista de Catalunya, Llorenç Birba és un apassionat de la muntanya i ha pres part en diverses iniciatives ciutadanes a Camprodon.

l'anomenada província de Girona. Amb la incorporació de Beget, Rocabruna, Freixenet i una part de Llanars, el terme municipal de Camprodon va superar els cent quilòmetres quadrats i va passar a ser un dels més extensos.

—*Què el va motivar a interessar-se per la història de Camprodon?*

—Recordo que quan jo era petit es comentava que Camprodon s'havia cremat set vegades. Aquesta dada m'intrigava i em va fer gràcia comprovar si era certa consultant una història de la població que corria per casa. Vaig constatar que almenys cinc cops sí que Camprodon s'havia cremat. Més endavant, un amic meu, en Josep Girona, es va presentar al premi Maspons i Camarasa amb un estudi sobre l'Alta Garro-

“

Un dia em vaig adonar
que el que ens explicaven
a col·legi
no tenia res a veure
amb el nostre món
més pròxim.

”

xa. Va guanyar-lo i el vaig felicitar cordialment, perquè em va fer il·lusió el seu triomf. Però li vaig comentar que no li perdonaria mai que no s'hagués decidit a dedicar la seva monografia a la Vall de Camprodon. Ell va dir que em tocava a mi redactar la monografia sobre la Vall de Camprodon. Em va donar uns fulls amb les bases del premi i va engrescar-me per tal que m'hi presentés.

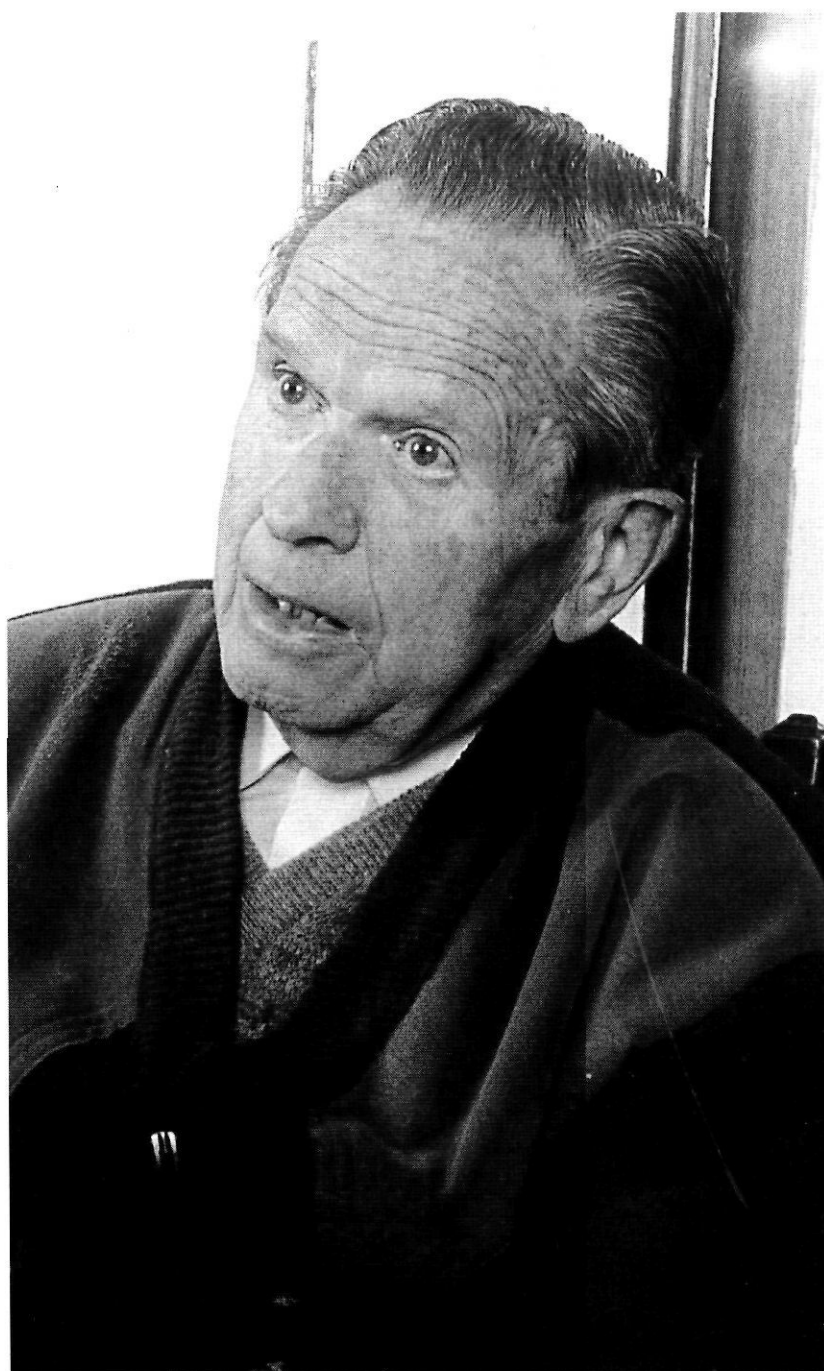
—Aquesta invitació el va animar?

—La seva reacció em va sorprendre i em va fer pensar. Jo no em veia capaç de preparar un llibre sobre la Vall de Camprodon. Havia llegit els estudis geogràfics i històrics que hi havia dedicat Cèsar Torres, però no sabia com posar-m'hi. Vaig pensar que potser tenia alguna possibilitat si anava elaborant uns petits capítols amb uns itineraris i si anava resseguint l'evolució industrial de la zona. M'hi vaig posar de ple i em vaig presentar al premi. Vaig quedar segon. El jurat va considerar que el treball era molt interessant. Un dels membres del jurat em va donar a entendre que el meu treball hauria pogut guanyar, però que s'havien estimat més premiar-ne un altre en el qual van veure més sortida comercial per a l'editorial. Es pensaven que ja hi havia molts llibres publicats sobre Camprodon i la seva rodalia. Jo li vaig fer veure que només hi havia una història editada el segle passat, una guia de muntanya de Cèsar Torres, del 1903, i una topografia mèdica d'un meu oncle, del 1928. Aquest component del jurat

“

Sempre treballàvem
només amb
matèries primeres
d'una gran qualitat.
Aquest era
el secret
de les galetes.

”

va quedar parat, perquè ell i els seus companys s'havien imaginat que amb la propaganda de l'estiueig a Camprodon s'havia generat molta més bibliografia sobre la zona. Al final, vaig tenir sort: el meu llibre va sortir publicat per la Selecta el 1962, fins i tot abans que l'obra guanyadora del premi, i se n'han fet dues edicions més. L'última, publicada per l'editorial Montblanc, és del 1989 i va aparèixer amb motiu de l'Assemblea d'Alcaldes dels Pirineus.

—De petit, a l'escola, va rebre una educació que l'estimulés a sentir-se interessat pel país?

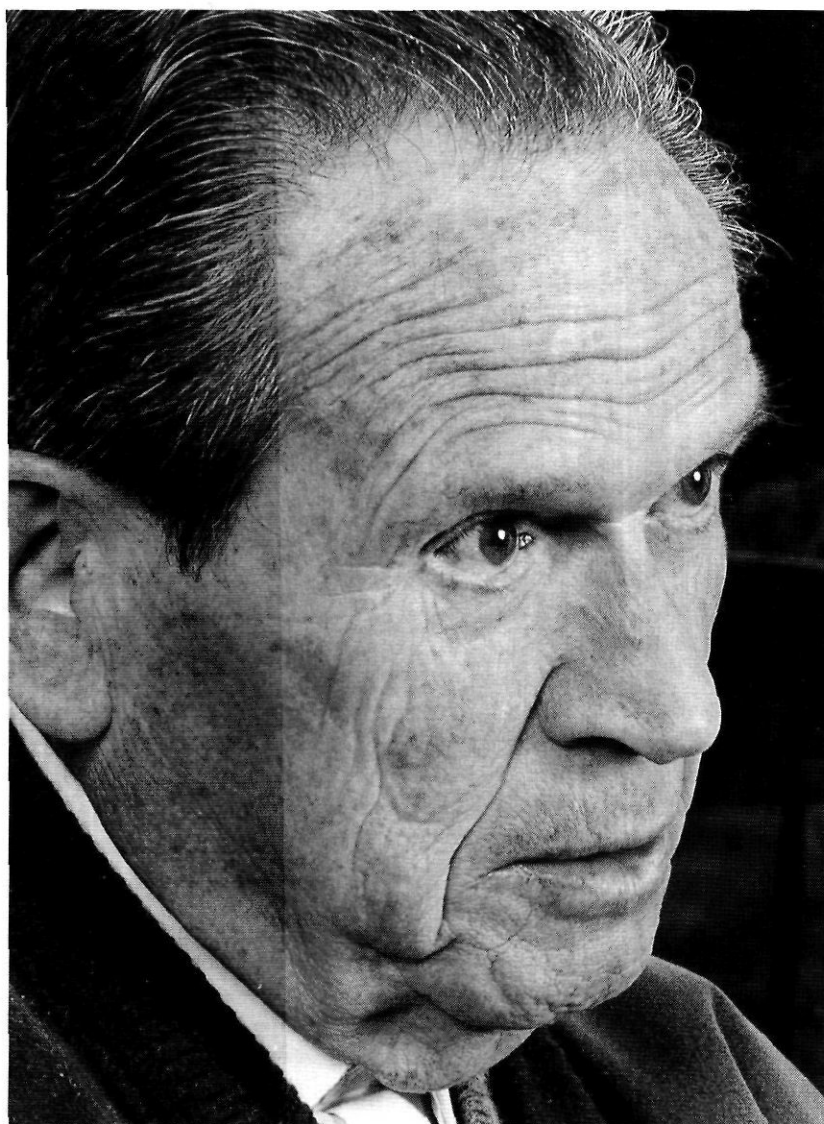
—L'interès per la història se'm devia desvetllar de petit a l'escola. Un dia, però, em vaig adonar que el que ens explicaven a col·legi no tenia res a veure amb el nostre món més pròxim. Als quinze anys ja no vaig tornar a col·legi, perquè va arribar la guerra. Vaig aprofitar el temps de la guerra per llegir la *Història de Catalunya* de Ferran

Soldevila i per fer-me càrrec de la història que ens afectava de debò. Jo he nascut aquí i em sembla lògic que m'hagi interessat sempre per les coses del meu país. He voltat tot Catalunya i he fet molts quilòmetres per conèixer una església romànica o qualsevol altre punt d'interès que m'ha atret. A l'escola ens havien volgut esborrar la nostra història. Ens ho ensenyaven tot en castellà, encara que nosaltres parlàvem en català. Teníem l'obligació d'aprendre una llengua que no era la nostra. L'únic contacte que jo tenia amb el castellà em venia dels carrabiners que veia passar pels carrers parlant una llengua que no era la meua. Quan jo era petit, aquí tothom parlava català, fins i tot a Barcelona, on vaig viure un temps. Més endavant va anar arribant al país gent forastera i la cosa va canviar.

“

Camprodon,
un dels termes
municipals
més petits de Girona,
ha passat a ser
un dels més extensos.

”

—*Quan va anar a viure a Barcelona?*

—Hi vaig passar vuit anys: cinc internat en un col·legi i tres fent el servei militar. Vaig començar els estudis de comerç, però vaig haver d'interrompre'ls per culpa de la guerra.

—*De quina manera la guerra va afectar el negoci familiar de les galetes?*

—Durant la guerra ens van cremar la fàbrica i la vam haver de refer. Faltaven matèries primeres i resultava molt difícil obtenir-ne. Hi va haver una convocatòria pública per accedir al lloguer d'una explotació agrària en un lloc abandonat i ens hi vam acollir. Vam treballar aquells camps erms semblant-hi blat i remolatxa, amb l'objectiu d'obtenir una producció de sucre i farina. Vam haver de patir molts problemes.

—*Quan es va fer càrrec vostè del negoci familiar?*

—Me'n vaig fer càrrec juntament amb el meu germà Daniel quan va morir el meu pare, el 1963. El meu pare havia obert una pastisseria al poble, però en el nostre ram només es treballava de debò a l'estiu. Al llarg de l'any, la gent tan sols ens comprava per Setmana Santa, una mica de torrons per Nadal i no gaire res més, a part d'alguna cosa de poca importància el diumenge. El meu pare va tenir la idea d'elaborar galetes per poder tenir feina tot l'any. Primer va mirar d'oferir-ne a confiteries i botigues importants de Ripoll, Vic, la Garriga, Granollers i algun altre punt del trajecte de tren d'aquí fins a Barcelona. Ell mateix s'encarregava de prendre nota de les comandes, fer les galetes i, si convenia, anar-les a portar a les confiteries. Quan ell va morir, el meu germà Daniel i jo ens vam posar al capdavant del negoci. Vam passar uns anys bons. Però al final de la dècada dels 70 vam patir una crisi molt forta. Una mala gestió de la persona que s'ocupava de la distribució dels nostres productes ens va acabar enfonsant. No ens va avisar que les vendes estaven baixant i nosaltres vam continuar produint al mateix ritme de sempre. Ens anava dient que tot es venia tan bé com sempre i això no era cert. Produïem més que no pas veníem. Abans a l'estiu hi havia més demanda, però amb la proliferació del gelat va baixar la demanda de la galeta. Si ho haguéssim sabut abans, hauríem aflluixat i hauríem suprimit les hores extres. El fet és que a aquesta persona

que s'ocupava de la distribució del nostre producte se li van anar acumulant les capses de galetes i la bola de neu es va anar fent cada vegada més gran. Al final, es va acabar el negoci. Ara l'ha continuat una altra empresa.

—Quina era la fórmula secreta de les galetes Birba?

—Sempre treballàvem només amb matèries primeres d'una gran qualitat. Aquest era el secret. Anàvem a comprar la mantega a la Seu d'Urgell, a Llívia o on fos.

—Camprodon ha dedicat un museu a la figura del músic Isaac Albéniz. Vostè ha criticat aquesta iniciativa. Per què?

—S'ha fet una propaganda absurda i desorbitada del vincle entre Camprodon i Isaac Albéniz. Poc després de la mort d'Isaac Albéniz, el carrer on va néixer, que fins llavors duia el nom d'Albareda, en record d'un cònsol segon de Camprodon que havia fet molt per la població, va ser rebatejat amb el nom del músic, que mai no va voler saber res de Camprodon. El 1960, coincidint amb el centenari del naixement d'Isaac Albéniz, Camprodon també el va voler homenatjar inaugurant un monument a la seva memòria. Tinc la satisfacció de poder dir que no vaig assistir a aquest homenatge indignant. En Manel Barnadas i Rovira, el meu besavi matern, que va introduir el conreu de la patata en aquesta banda del Ripollès, havia estat alcalde de Camprodon. Ell coneixia la família Albéniz i quan va ser l'hora de batejar l'Isaac Al-

“

S'ha fet
una propaganda
absurda i desorbitada
del vincle
entre Camprodon
i Albéniz.

”

béniz va actuar com a padrí, en substitució de la persona que havia de ser el padrí, que no va arribar a temps. Quan Isaac Albéniz ja era un músic famós, el meu besavi li va escriure una carta dient-li que era el seu padrí i que el convidava a conèixer el poble on havia nascut, en el qual només havia viscut uns mesos. A ell mai no li va interessar visitar Camprodon. Ara, en canvi, fins i tot hi ha qui assegura que venia a estiuajar-hi. A més, a la plaça de l'Ajuntament hi ha una placa en què diu que allà hi va néixer Isaac Albéniz, quan en realitat va

néixer en un altre carrer, el que du el seu nom... Isaac Albéniz és una figura important per a la música espanyola, però no té un lligam amb Camprodon, perquè, encara que hi hagués nascut, va refusar tenir-hi cap mena de relació. Hi ha altres personalitats del món de la cultura nascudes a Camprodon a les quals potser la població no ha reconegut prou els seus mèrits, com el pedagog Alexandre Galí, el botànic Josep Cuatrecasas o mossèn Julià Pascual.

Xevi Planas